

УДК: 327(477+497.1)

АКТУАЛІЗАЦІЯ “РУСИНСЬКОГО ПИТАННЯ” В ХОРВАТІЇ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Галина САГАН

*Київський університет імені Бориса Грінченка
вул. Тимошенка, 13-Б, Київ, 04212
Кафедра всесвітньої історії
e-mail: galinasagan@gmail.com*

У статті висвітлюється розкол у середовищі української діаспори у Хорватії, посилення якого спостерігається в останні роки. Простежується, як русини Хорватії почали демонструвати свою окремішність і віддаленість від українців. Дається оцінка суспільній діяльності обох частин діаспори – української та русинської, доводиться, що такі сепаратистські тенденції мають політичне підґрунтя.

Ключові слова: українська діаспора в Хорватії, русини, русинське питання, Союз русинів та українців Хорватії.

Міжнародний авторитет нашої держави, політична відповідальність перед титульною нацією й навіть територіальна цілісність країни перебувають у прямій залежності від співпраці України зі своїми діаспорами. Адже діаспора – це надзвичайно потужний промоутер державницьких інтересів України у зарубіжжі. З огляду на це, для науковців актуальним є дослідження усіх процесів, які відбуваються у житті зарубіжних українців. Сепаратистські тенденції, які останнім часом спостерігаються в українських діаспорах, без сумніву, негативно позначаються на нашій державі. Аби їх нейтралізувати та запобігати їм у майбутньому, варто детально вивчати життя діаспори. Особливу увагу доцільно приділяти завжди активній діаспорі українців на Балканах – зараз це кілька осередків, що існують у нових незалежних країнах, які виникли на території колишньої Югославії.

Однією з найпотужніших є українська діаспора в Хорватії. Українці тут становлять традиційну національну автохтонну меншину, тобто таку, що проживає на цих теренах понад 100 років (у 2000 р. відсвяткували 100-річчя). 100 років тому українці переселились у Хорватію з Західної України (точніше з Галичини та Закарпаття, з Лемківщини (південно-східної Польщі) та з північної частини Буковини, тобто з земель, які наприкінці ХІХ–на початку ХХ ст. перебували в одній державі – тодішній Австро-Угорській імперії. Українці осіли переважно в Боснії та Славонії, нині це територіально-адміністративні одиниці двох жупаній Республіки Хорватія – Бродсько-Посавської та Сісачко-Мославачкої¹. Переселенці з Закарпаття та Лемківщини традиційно називають себе русинами, з Галичини та північної Буковини – українцями.

---

¹ Бурда С. Історія і актуальні проблеми українців та русинів Хорватії // Українці Хорватії. Матеріали і документи. Книга перша. Документи і матеріали. Загреб, 2002. С.173–174.

Однак перші переселенці з України з'явилися на хорватських землях значно раніше – ще 1745 р. З 1835 р. до східної Славонії (нині це Вуковарсько-Сремська жупанія Ховатії) з Воєводини (Сербія) переселилися українці, предки яких походили з Карпат і Пряшівщини. Саме вони називали себе русинами і розмовляли русинським діалектом. Три-валлий час існування двох етнізмів не викликало жодних суперечок серед діаспорян. Усі вони вважали себе українцями, а Україну – країною походження своїх предків. В останні роки риторика дещо змінилася: так зване “русинське питання” набуло політичного забарвлення, що призвело до розколу колись єдиної діаспорної спільноти.

Життя українців на Балканах вивчають не лише українські, а й зарубіжні дослідники. Велику роботу в цьому напрямі проводять вітчизняні науковці В.Свтух², С.Качараба³, В.Козлітин⁴, В.Пісун⁵, В.Троцинський⁶, О.Малиновська⁷ та ін. У їхніх розвідках досліджується історія становлення українських діаспор переважно у Сербії, Боснії та Герцеговині. Хронологічно праці охоплюють період з кінця XIX до середини XX ст. Ближчими до нашого дослідження є праці М. Нагірного⁸, в яких обґрунтовано спростовується намагання протиставити сучасній самоназві етносу “українці” більш ранню назву “русини” та спекуляції різного ґатунку щодо окремішності русинської етнічності.

До вже існуючого доробку у даній статті долучено документи і матеріали, видані зарубіжними українцями⁹. Чимало відомостей почерпнуто з офіційних сайтів Посольства України в Республіці Хорватія, державних інституцій Республіки Хорватія, громадських організацій українців та русинів у Хорватії тощо.

Згідно з останнім службовим переписом населення, у 2011 р. русинів та українців у Хорватії налічується менше 4000, хоч один із активних діячів української діаспори в Хорватії Славко Бурда – перший заступник Голови Європейського конгресу українців Республіки Хорватія – зазначає, що їх значно більше. За весь період існування діаспори на землях Хорватії українцям довелося подолати чимало труднощів матеріального та духовного характеру, проте ні війни, ні тиск різних політичних режимів, ні економічні кризи тощо не знищили національну ідентичність української меншини на теренах Хорватії.

У середині 60-х років XX ст. активну роботу згуртування діаспорян на Балканах розгорнула українсько-русинська інтелігенція Хорватії, яка розпочала свою діяльність зі створення товариства, яке б згуртувало навколо себе активістів української діаспори

² Свтух В.Б., Троцинський В.П., Попок А.А. Закордонне українство. Київ, 2005.

³ Качараба С.П. Греко-католицька церква у ставленні до української еміграції з Галичини наприкінці XIX–на початку XX ст. // Вісник Львівського університету. Серія історична. Вип. 46. Львів, 2011. С.116–130; Качараба С.П. Душпастирська опіка Греко-католицької церкви над українською еміграцією у Боснії та Герцеговині (кінець XIX – початок XX ст.) // Вісник Львівського університету. Серія історична. Ювілейне видання з нагоди 350-річчя Львівського університету. Спеціальний випуск 49. Львів, 2013. С.130–143; Качараба С.П. Еміграційна політика Польщі та її реалізація на Західній Україні (1919–1939) // Проблеми слов'янознавства. Вип.52. Львів, 2002. С.73–85; Качараба С.П. Оповідання і чутки про еміграцію в Галичині наприкінці XIX–на початку XX ст. // Народознавчі зошити. Львів, 1999. № 2. С.150–153.

⁴ Козлітин В.Д. Российская и украинская эмиграция в Югославии 1919–1945. Харьков, 1996.

⁵ Пісун В.М. Політичний вибір української еміграції (20-ті роки XX століття). Київ, 2006.

⁶ Троцинський В.П., Шевченко А.А. Українці в світі. 1999. Т.15.

⁷ Малиновська О. Українська діаспора в південнослов'янських землях: короткий історичний нарис // Українська діаспора. Число 8. Київ–Чикаго, 1995. С.12–24.

⁸ Нагірний М. Хорватські русини та українці: суспільство, ідентичність, культура наприкінці XX століття // Нововолинськ, 2012; Лук'янчук С., Нагірний М., Савчук О. Національний розвиток українців Хорватії у другій половині XVIII–на початку XXI ст.: Історико-мовний аспект // Наукові виклади. 2011. № 6. С.56–60.

⁹ Українці Хорватії. Матеріали і документи. Книга перша. Документи і матеріали. Загреб, 2002.

не тільки Хорватії, а й усієї Югославії. Ініціаторами заснування такого товариства стали русинські письменники м. Срем. Вони регулярно збиралися, обговорювали зловоденні питання, що активізувало культурну діяльність української спільноти Югославії. Перша зустріч відбулася 4 грудня 1966 р. в с. Бікіч-Долу неподалік м. Шид. Формальним організатором заходу стало культурно-мистецьке товариство “Іван Котляревський”, реальними ж – письменники Василь Мудрий, Стефан Гудак, Володимир Бесерміні і Володимир Костельник. На першому зібранні були присутні політики, керівники Соціалістичного союзу робітничого народу міст Шид і Вуковар, видавці “Руського слова” з м. Нові Сад та часопису “Шветлосц”¹⁰.

На цьому засіданні письменники поставили перед собою кілька завдань, які мали реалізувати у процесі культурно-просвітньої діяльності, зокрема, 1) утвердити місце русинсько-української¹¹ літератури як рівної із сербською, хорватською та загалом із югославською літературою; 2) віднайти спосіб налагодити літературні зв'язки з регіонами України, звідки свого часу емігрували переселенці до Югославії; 3) визначити місце русинсько-української літератури в європейській дійсності та ін. Письменники прийняли рішення раз на рік збиратися на засідання й обговорювати тематику творчої діяльності літераторів, друкувати їхні твори у збірках письменників Югославії та окремих республік – Хорватії, Сербії, Боснії і Герцеговини. Найкращі роботи русинсько-українських письменників планувалось перекладати й видавати хорватською, сербською, македонською та іншими мовами народів Югославії. Було створено й виборний орган товариства – координаційну раду, до якої увійшли Василь Мудрий, Стефан Гудак, Володимир Бесерміні та Володимир Костельник.

Зібрання письменників української діаспори привернуло увагу не тільки представників української діаспори, а й частини югославської спільноти. Свідченням цього, зокрема, стало обговорення шидського зібрання в різних інформаційних інституціях Югославії. Про нього писали у загребському щоденнику “Glasnik”, говорили на “Радіо-Загреб”, розповідали в усіх діаспорних виданнях і радіопередачах¹².

28 травня 1967 р. відбулося засідання координаційної ради у с. Петровец, на якому було вирішено кілька актуальних на той час питань, пов'язаних із культурною діяльністю української діаспори, зокрема, сформовано розширену раду при видавництві “Руське слово” у м. Нові Сад, обговорено підготовку до зібрання молодих русинсько-українських письменників у м. Шид, проаналізовано стан справ підготовки до святкування двадцятиліття КМТ імені Якіма Гарді тощо. На діяльність, яку розгорнули русинсько-українські письменники, позитивно вплинула фінансова підтримка обштинної скупщини Вуковара, яка 17 жовтня 1967 р. виділила 1,4 тис. динарів для реалізації їхніх планів. Кошти пішли на організацію літературних вечорів, видання книг, покриття витрат, пов'язаних із засіданнями координаційної ради та зборами асоціації письменників.

Після кількох засідань координаційної ради 24 грудня 1967 р. в с. Петровец відбулося друге засідання письменників, що привернуло увагу частини югославської громадськості та представників влади. Від останніх були присутні секретар обштинного комітету Союзу комуністів Хорватії в м. Вуковар Мілош Попович, голова обштинної

¹⁰ Приготування и сноване Союзу Русинок-Українцох Горватскей. 30 роки Союзу русинох и українцох Горватскей / [упорядкував Влад Костельник]. Вуковар, 1998. С.28

¹¹ Термін “українсько-русинська” (наприклад, література) взято з програмного документу Союзу, що свідчить про відсутність розмежування на українську і русинську, а сприйняття діаспорою на Балканах того чи іншого факту, явища чи процесу як єдиного цілого.

¹² Там само. С.29–30

скупщини міста Звонко Шполяр, голова общинного Союзу робітничого народу Хорватії Мато Правич і ще більше десяти представників владних інституцій та наукових установ Югославії. Майже всі вони у своїх виступах дали схвальну оцінку діяльності русинсько-українських письменників, спрямовану на активізацію культурно-освітнього життя цієї національної меншини. Самі ж ініціатори зібрання відзначили, що не сподівалися на таку увагу до започаткованої лише торік справи.

Головним підсумком другого засідання стала ухвала “Програми діяльності русинсько-українських письменників Срему, Славонії та Боснії на 1968 рік”¹³. У ній наголошувалося на об’єктивній необхідності інституційного об’єднання активістів діаспори, яке б охопило всі регіони компактного проживання українців і русинів Хорватії. Наприкінці 1967 р. було розпочато роботу з заснування Союзу русинів та українців Хорватії. Передусім, потрібно було владнати низку формальностей із владою, яка мала дати дозвіл на створення організації. 5 січня 1968 р. відбулося засідання Комісії з питань народностей республіканської конференції Соціалістичного союзу робітничого народу Хорватії, на якому голова Комісії І.Бієлич позитивно оцінила намагання створити Союз русинів та українців Хорватії. На засіданні виступив В.Костельник – відомий український письменник діаспори, який зазначив, що вперше на зібранні Комісії обговорюються потреби русинів та українців¹⁴.

Отримавши схвалення своїх намірів щодо створення Союзу, ініціативна група почала ще активніше працювати як на території Хорватії, так і в інших регіонах Югославії, де проживали представники української діаспори. Їхні старання незабаром дали позитивні результати. 25 лютого 1968 р. у присутності великої кількості гостей – представників місцевої влади, інтелігенції та активістів української діаспори – у Вуковарі було урочисто проголошено створення Союзу русинів та українців Хорватії, який став основним центром організації громадського та культурного життя українців і русинів Хорватії.

Нові виклики постали перед українсько-русинською громадою Хорватії у XXI ст. Їх характер, на нашу думку доволі часто має політичне підґрунтя. Так, чимало проблем виникло у контексті визначення національної ідентичності – йдеться, зокрема, про намагання деяких русинських активістів протиставити сучасній самоназві етносу “українці” більш ранню назву “русини” та спекуляції різного ґатунку щодо окремої так званої “русинської етнічності”. За всі роки існування української діаспори в Хорватії ні діаспоряни, ні місцева влада не ставили дане питання у такому розрізі: усі з розумінням сприймали існування етнізмів “русини” й “українці” як назви однієї національної меншини.

Подібні ситуації, пов’язані з питанням русинства, на початку 90-х років XX ст. пережили українські діаспори в Словаччині, Польщі, Румунії. Не оминула ця проблема і Закарпаття. Ідеї існування русинів як окремого етносу належить американсько-канадському вченому угорсько-українського походження Павлу Магочі – автору фундаментальної праці “Формування національної самосвідомості: Підкарпатська Русь (1848–1948)” (авторизований переклад якої з англійської виданий 1994 р. в Ужгороді українською мовою). Без сумніву, треба дати належне зусиллям науковця щодо станов-

¹³ Приготовки и сноване Союзу Русинок-Українцок Горватскей. 30 роки Союзу русинох и українцок Горватскей / [упорядкував Влад Костельник]. Вуковар, 1998. С.46–50.

¹⁴ Там само. С.53.

лення українознавчих студій у Гарвардському університеті¹⁵, фундаментального дослідження історії українських земель і народів¹⁶. Однак відстоюване ним твердження про те, що русини, у тому числі закарпатські українці, є окремим східнослов'янським народом, який сформувався в Центральній Європі, свого часу завдало значної шкоди національній єдності українців як в Україні, так і за її межами. Актуалізувалося це питання – не в найкращому варіанті – й у Хорватії на початку XXI ст.

Українські науковці провели дослідження, зробили ґрунтовний аналіз праць прихильників теорії русинства й науково обґрунтували її хибність. Так, М.Панчук аргументовано довів безпідставність доводів П.Магочі¹⁷, вказавши на ледь помітні зміщення акцентів, хронологічні неточності й авторську упередженість при мотивації дій тих чи інших політичних сил, їхніх лідерів, які діяли у регіонах, де збереглася самоназва “русини”. Висновок М.Панчука: політичне русинство загрожує етнічній і політичній єдності України, її незалежності, тому заперечити цю теорію – означає забезпечити вільний соціально-економічний, політичний і духовний розвиток українського народу, всіх національних громад України.

Історико-філологічні дослідження С.Лук'янчук, М.Нагірного¹⁸ та О.Савчука¹⁹ на прикладі Хорватії також обґрунтовано спростовують намагання П.Магочі та його однодумців протиставити сучасній самоназві етносу “українці” більш ранню назву “русини” та спекуляції різного ґатунку щодо окремішності русинської етнічності. Автори вказують на нагнітання цієї проблеми, з одного боку, деякими лідерами діаспори (І.Мудрим, віце-президентом Координаційної ради представників русинської меншини), а з другого – деякими законодавчими змінами в Хорватії. Так, 25 квітня 2001 р. було прийнято зміни до Конституції Хорватії, за якими в “Історичних основах” згадувалися (на відміну від першого варіанта 1990 р.) і русини, й українці, причому як два окремі народи, хоч і перелічені один за одним²⁰. Таке трактування закріплене і в останніх змінах до конституції від 16 червня 2010 р.²¹

З 2002 р., після схвалення Конституційного закону про права національних меншин, русинам були надані місця у Радах меншин у Вуковарсько-Сремській жупанії, місті Вуковар, в общинах Богдановці й Томполевіці, а також місця представників меншин у місті Загреб й Осієчко-Баранському окрузі. У 2004 р. в Хорватії схвалено закон про захист національних меншин, на підставі чого засновано окремі координаційні ради як української, так і русинської національних меншин у Хорватії. У вересні 2009 р. Рада у справах національних меншин Хорватії схвалила пропозицію Координаційної ради представників русинської меншини затвердити їхні офіційні символи у Хорватії. Офіційним гербом русинів став щит з ведмедем та елементи хорватського

¹⁵ Віднянський С.В. Магочій Павло-Роберт [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т.6: Ла-Ми / Редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ, 2009. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Magochy_P

¹⁶ Магочій П.-П. Україна: історія її земель та народів. Ужгород, 2012.

¹⁷ Панчук М. Політичне русинство в Україні // Політична думка. 1995. №2–3 (6). С.116–123 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://lemky.com/86-politichne_rusynstvo_v_ukraini.html

¹⁸ Нагірний М. Хорватські русини та українці: суспільство, ідентичність, культура наприкінці ХХ століття. Нововолинськ, 2012.

¹⁹ Лук'янчук С., Нагірний М., Савчук О. Національний розвиток українців Хорватії у другій половині ХVIII–на початку ХХІ ст.: Історико-мовний аспект // Наукові виклади. 2011. № 6. С.56–60.

²⁰ Ustav Republike Hrvatske (pročišćeni tekst) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/232289.html> – Назва з екрану.

²¹ Promjena Ustava Republike Hrvatske (2010.) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://hr.wikisource.org/wiki/Promjena_Ustava_Republike_Hrvatske_%282010.%29 – Назва з екрану.

герба-шахівниці, а урочистим гімном – пісня “Браття-русини”. Було встановлено і День русинської меншини – 25 травня²².

На лідерські амбіції деяких діячів у середовищі української національної меншини як чинник сепаратистських настроїв в українсько-русинській діаспорі свого часу (2010 р.) вказував С.Бурда. Зокрема, він зазначав, що результатом суперечок всередині “Союзу русинів і українців Хорватії” (далі СРУХ) та бажанням окремих осіб здійснювати власну політику культурного розвитку української меншини у Хорватії став вихід із СРУХ у 2008 р. чотирьох українських культурно-мистецьких товариств і формування “Української громади Республіки Хорватія”. За цих обставин на початку 2014 р. із назви “СРУХ” забрали слово “українців”, і Союз почав гуртувати навколо себе лише русинські організації. “Українська громада”²³ нині налічує понад 400 членів, 350 з яких – українці. Хочеться сподіватися, що це тимчасові зміни, які не приведуть до якихось незворотних процесів і не нашкодять українській діаспорі в Хорватії.

З огляду на останні події у житті української діаспори в Хорватії, складно оцінити перспективи об'єднання русинів та українців. Посольство України в Хорватії бере активну участь у житті обох частин роз'єднаної діаспори. Так, “Українська громада РХ” звітує, що за останні два роки (2014–2015) разом зі співробітниками посольства відзначала важливі для українського народу події: покладались вінки до пам'ятника жертвам концентраційного табору в Ясеновці, вшановувалась пам'ять загиблих бійців Третього українського фронту в Ілоку, пам'ять жертв Вітчизняної війни в Хорватії, спільно були проведені заходи в пам'ять про жертви Чорнобильської катастрофи тощо²⁴.

У середині січня 2015 р. Посол України в Хорватії О.Левченко зустрічався з активістами русинської громади, інформував їх про механізми реалізації Мінських угод, про події на Сході України і в Криму. Також обговорювалися шляхи подальшої співпраці Союзу русинів РХ з Посольством. А вже 31 січня 2016 р. О.Левченко відвідав ювілейний 50-й Бал Русинів Республіки Хорватія, який відбувся у Вуковарі. Цей традиційний культурний захід зібрав русинів з усіх товариств, які працюють у Хорватії²⁵.

Аналіз діяльності русинської й української спільноти в Хорватії за останні роки дає підстави для наступних висновків. Хорватські українці не тільки активно підтримують свою національну ідентичність, а й співпрацюють з хорватськими державними інституціями та Посольством України в Хорватії; вшановують усі свята та пам'ятні події як Хорватії, так і України; демонструють співчуття щодо сучасних подій в Україні, матеріально і духовно допомагають воїнам АТО та їхнім дітям. Русини Хорватії

²² Лук'янчук С., Нагірний М., Савчук О. Національний розвиток українців Хорватії у другій половині XVIII – на початку XXI ст.: Історико-мовний аспект // Наукові виклади. 2011. №6. С.59.

²³ Організації-члени Української громади Республіки Хорватії : “Українська громада міста Загреб” (Загреб), “Українське культурно-просвітницьке товариство “Кобзар” (Загреб), Українське культурно-просвітницьке товариство “Дніпро” (Ріска), Українське культурно-просвітницьке товариство “Калина” (Умаг), Культурно-просвітницьке товариство українців “Карпати” (Липовляни), Українське культурно-просвітницьке товариство “Україна” (Славонський Брод), Українське культурно-просвітницьке товариство ім. Тараса Шевченка (Каніжа), Українське культурно-просвітницьке товариство ім. Андрія Пелиха (Шумече), Українське культурно-просвітницьке товариство ім. Лесі Українки (Осіск), Українське культурно-просвітницьке товариство ім. Івана Франка (Вуковар).

²⁴ Звіт про виконання плану та програми Української громади Республіки Хорватія (за період від 1 вересня 2014 року до 30 червня 2015 року) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrainianworldcongress.org/.../RZZ2015/...> – Назва з екрану.

²⁵ Посол України в Хорватії Олександр Левченко відвідав ювілейний 50-й Бал Русинів Республіки Хорватія. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://croatia.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/44406-posol-ukrajini-v-khorvatiji-oleksandr-levchenko-vidvidav-juvilejnj-50-j-bal-rusiniv-respubliki-khorvatija>

співпрацюють з хорватськими державними інституціями та Посольством України в Хорватії; усі їхні мистецькі та громадські заходи спрямовані на утвердження ідеї, що русини – це окремий народ зі своєю мовою, піснями, танцями тощо, і жодної згадки про своє коріння, прабатьківщину. У виданнях Союзу русинів РХ “Думки з Дунаю”, “Нова думка” практично відсутні слова “Україна”, “український” та ін. Фотоматеріали журналів теж демонструють відхід від усього українського – ніде немає символіки української держави, все рідше діаспоряни одягаються у традиційні українські вишиванки та інше. Серед заходів, до яких вони долучаються чи організують, немає жодного, пов’язаного з творчістю українських митців Т.Шевченка, Лесі Українки чи когось іншого. Ніяк не реагують вони й на сучасне та минуле суспільно-політичне життя в Україні.

А ще не так давно русинські лідери та “Нова думка” висловлювали інші думки. Так, русинський письменник В.Костельник пояснював, що терміни “рутени, русини” є одними з найдавніших народних назв українців²⁶. Автори чи коментатори текстів “Нової думки” часто після терміна “український” у дужках вказували і (або) “руський” (“русинський”)²⁷. Зазначення “руською, тобто українською”, свідчить, що автори стояли на позиції, що “русини” – це українці²⁸. Фактично лейтмотивом більшості публікацій “Нової думки”, принаймні наприкінці ХХ ст., було таке твердження: “русин” – традиційна, а “українець” – актуальна назва того самого народу.

Нині представники русинських та українських товариств намагаються разом не приходити на ті чи інші заходи. Так, у Новому Загребі є велика магістральна вулиця за назвою “Українська”, що розмежовує райони Травно, Утрине і Сопот. Свою назву вона дістала на знак вдячності Україні, яка перша з країн-членів ООН визнала незалежність Хорватії 8 вересня 1991 р. У цьому ж кварталі також розташовані вулиці Австрійська, Ватиканська, Ісландська та Німецька, названі на честь інших країн, котрі не забарилися офіційно визнати Хорватію незалежною державою. 10 жовтня 2015 р. у Загребі урочисто відзначили День Української вулиці. У святкуванні взяли участь представники української громади Хорватії, посол України в Республіці Хорватії О.Левченко, співробітники української амбасади, громадські діячі Загреба. Був присутній український поет Олександр Ірванець. Жодний представник від русинської спільноти не прийшов, хоча ще кілька років тому вони спільно відвідували це щорічне свято. Захід почався біля нещодавно встановленого пам’ятника Тарасові Шевченку. Хор українського культурного товариства “Карпати” з Липовлян виконав гімни Хорватії “Lijera naša Domovino” та України і “Ще не вмерла Україна”. Культурна програма продовжувалася біля пам’ятного каменя на Коперниковій вулиці, біля якого виріс уже чималий каштан – символ Києва²⁹.

Будемо сподіватися, що обидві групи української національної меншини у Хорватії, незважаючи на різні політичні й національні провокації, відновлять свою співпрацю, припинять пошуки причин своєї окремішності, подолають сепаратистські амбіції і дбатимуть про подальше збереження своєї ідентичності, знайомитимуть світ з багатою українською культурою. У цьому контексті важливого значення набуває і позиція України, її політика щодо збереження численних діаспор, зокрема й найдавнішої – на Балканах.

²⁶ Костельник В. Рускоц (“русинство”) на Горннци и у швецѣ // Нова думка. Загреб, 1991. № 86. С.53.

²⁷ Удвари и фразеологични словник лемковских (русских) диалектах // Нова думка. Загреб, 1991. № 88. С.28.

²⁸ Румянцев О. Галичина–Боснія–Восводина. Українські переселенці з Галичини на території югославських народів в 1890–1990 роках. Київ, 2008.

²⁹ Джуро Відмарович. У суботу, 10 жовтня, у Загребі урочисто відзначили День Української вулиці. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukr-net.info/14352/>

**ACTUALIZATION OF THE “RUSYN ISSUE”
IN CROATIA AT THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY**

Galyna SAGAN

*Borys Grinchenko Kyiv University
13b Tymoshenko str., Kyiv, 04212
Department of World Wide History
e-mail: galinasagan@gmail.com*

The article deals with the split of the Ukrainian diaspora in Croatia, which began to grow in recent years. It is shown by the examples, how Rusyns of Croatia began to demonstrate their separateness and distance from the Ukrainians. An estimate of the social activity of both parts of diaspora the Rusyn and Ukrainian is made and it is shown that these separatist tendencies are politically motivated.

Key words: Ukrainian diaspora in Croatia, Rusyns, the Rusyn issue, the union of Rusyns and Ukrainians of Croatia.

**АКТУАЛИЗАЦИЯ “РУСИНСКОГО ВОПРОСА”
В ХОРВАТИИ В НАЧАЛЕ XXI В.**

Галина САГАН

*Киевский университет имени Бориса Гринченко
ул. Тимошенко, 13-Б, Киев, 04212
Кафедра всемирной истории
e-mail: galinasagan@gmail.com*

В статье освещается раскол украинской диаспоры в Хорватии, который начал усиливаться в последние годы. На примерах показано, как русины Хорватии демонстрируют свою отдельность от украинцев. Дается оценка общественной деятельности обеих частей диаспоры – украинской и русинской, обосновывается, что такие сепаратистские тенденции имеют политическую основу.

Ключевые слова: украинская диаспора в Хорватии, русины, русинский вопрос, Союз русинов и украинцев Хорватии.

Стаття надійшла до редколегії 20.09.16
Прийнята до друку 24.10.16